

earum in disputando more bene expressit Justinus Martyr, *Dialog. cum Triplic.* : « Dant operam, inquit, non ut ea que dicuntur intelligant, sed ut se ipsi exactionem, si quid tandem in medium adferre possint. » Quocirca S. Gregorius Nazianzenus epist. 62 (alias 56) ad Eustach. seipsum temeritatis incensat, quod sophistam redarguens ejus in se convicia consensisset : « Quale illud est, inquit, quod ignoravi? quam stultum et ineptum! Virum sophistam castigare insulsi. O singularem auidiam! ac ne vulgari quidem proverbio eruditus sum, ut cum calvus essem, cum ariele adversa fronte ne congregeder, nec crabrone malecesserem et irritarem, hoc est linguam ad maledicendum parorebam. » Hanc sine dubio ob causam S. Dionysius Areopagita, ut ipsemet epist. 7 ad Polyc. de se testatur nunquam in animum suum inducere potuit, ut adversus gentiles aut hereticos calumniam stringeret, aut verbis inveheretur : « rarus viris probis esse satis, si ipsam se veritatem et agnoscere et proferre possint prout revera se habet : ubi enim quidquid est ex lege veritatis demonstratum fuerit, clareque constiterit quidquid aliter se habet, ac veritatem simulat, arguetur etiam aliud esse ab eo quod vere est, etc. Ex quibus clare patet omnem semper a disputatione contentione abesse debere, et id quod verum et justum est perspicue proponendum, et firmis rationibus stabilendum esse : « nam si vera ratio, ut ait S. Dionysius, rite fuerit stabilita, ceteris omnibus irrefragabilis persistat, quidquid cum ea non eodem modo per omnia se habet, id ipsum per se insuperabili ejus quod verum est stabilitate deiecit : » ita S. Dionysius Jobum imitatus, qui Eliphazum et socios jubet « respondere sine contentione, et loquentes id quod justum est judicare, » haud obscure insinuans cum contentione justum iudicium consistere nullo modo posse. Quamobrem Apostolus, Rom. 11, 8, quoque contentione cum iniquitate conjungit perstringens garrulos Judaeos, veritatis impugnatores, « qui sunt ex contentione, qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati. » Non ab simili quoque ab hoc Jobi sensu David terre iudices admonet *Psalim. LVII, 2* : « Si vere utique justitiam loquimini, recta iudiciale filii hominum, » g. d. Si ex animo, e mentis sententia, et non fucate ac hypoecrite, atque externa dumtaxat specie justitiam loquimini, id in iudiciis faciendis operibus et factis ipsis ostendite : non enim est in verbis ipsis justitia, sed in virtute; ad quem *Psalim. locum* ita pulchre Origenes in *Cat. Patr.*, quam a Graeco transluli : « Videamus, inquit, quid sit vera justitiam loqui, et quomodo quoque ratione id fieri possit; atque uno quidem modo potest quis loqui justitiam, quando sanas circa justitiam doctrinas habens, de iisdem disserit; altero autem modo justitiam quis loquitur, quando ex insita in animo ipsius justitia cuncta dicit; verum si quis utraque conjunxerit, repe-

Quomodo aut iniquitate disputat. Iobus.

Contentio non consistit cum vera iudicio.

Quid sit vera justitiam loqui.

rietur cum qui vere justitiam loquitur : qui enim aforis parent hominibus justis, intus autem hypocritis et iniquitate plenis sunt, etsi loquantur justitiam; non tamen vere illam loquantur : nam vere loqui justitiam sequitur ex recto iudicio, ita ut nihil sit obliquum in iudiciis et cogitationibus ejus qui vere justitiam loquitur. » Hoc utique sensu Job quoque Eliphazum una cum sociis monet, ut a contentione abstinentes vere justitiam loquantur, et rectum iudicium ferant. In Hebraeo autem hic versus ad verbum ita sonat, *revertimini obsecro, ne sit iniquitas; et revertimini adhuc, justitia mea in eo, id est, redite in viam, et sanis iudicate de mea calamitate ac de verbis meis; alii vertunt convertimini, alii avertimini, videlicet ab hoc iniquo vestro iudicio, g. d. Novam disputationem sine contentione resumamus : nam in ea patebit mea justitia. Septuaginta legunt, *κατακατα δὲ, καὶ πάλιν ἔρχομαι καὶ πάλιν τὸ δικαιώσω ὑμῶν, sedete jam, nec sit iniquitas; ac rursum cum justo convenite* : Par est, inquit, ut animis in unam veritatem sincere ac candide intentis habeatur ratio justitiae, quae reddit cuicunque quod summum est : veritati nimirum debetur assensus, falsitati dissensus, atque in hunc modum sedatis et compositis animis, contentione seclusa, verbis ad numerum prolatis, aure linguaque reciproca, modeste, uti decet, disputatio pro rei gravitate procedat.*

30. ET NON INVENIETIS IN LINGUA MEA INIQUITATEM, VERBA NEQUE IN FACIUS MEIS STULTITIA PERORABIT. — Job in verbis perfortia. *Formis interrogatio galilaeorum sonant.* *Formis interrogatio galilaeorum sonant.* Nec in facibus meis stultitia perorabit. — Job optime sibi conscius, candide promittit ac profertur, se in hac cum amicis disertatione linguam ab omni iniquitate, hoc est mendacio, dolo malo, cavillatione, amphibologia ceterisque similibus, quae disputationem vitare solent, vitis omnino puram et immaculatam servaturum : quin et fauces, quae voci formandae servantur, ab omni incondilo et inordinato clamore, qui stolidi aut impotentis animi signum esse solet, cohibiturum, quo tanto clarius veritas efflucescat. Hebraeus haec per interrogationem exprimit his verbis, *nunquid est in lingua mea iniquitas? An palatum meum non intelligit pravitates?* vel, ut alii vertunt, *calamitates*, vox enim hebraea utrumque significat; palatum autem non corporis, sed animae significat; quamobrem ulitur verbo *intelligendi*. Porro formula interrogandi fortem hoc loco sonat negationem, subaudiendo scilicet *minime gentium*, vel quid simile, quod vehementer neget, g. d. Erratis graviter, si talem de me habetis opinionem, ut putetis me vel iniqua loqui, vel non intelligere quid pravum aut vitiosum sit.

Septuaginta legunt, *ὃς ἴσθι ἔστιν ἐν γλώσσῃ μου ἀδικία? ἢ ὃ λόγος μου ὀρθὸς συνὸν ὑμῶν;* non est enim in lingua mea iniquitas : aut fauces meae nonne intellectum meditantur? ubi jure merito Job cap. 1, 22 et cap. 11, 10, et quidem absque jactantia, omnem a se lingue lapsam et errorem removet, cum ipsiusmet Dei testimonio « non peccaverit labiis suis; » quod perfecti omnino viri iudicium et in-

fallibile argumentum assignat Jacobus Epist. III, 2 dicens : « Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, » etc., ubi fose ac pulchre Apostolus ille bona et mala lingue prosequitur, ac virtutis summam in ejus recta moderatione sitam esse ostendit. Vide quae hac de re supra cap. 1,

22, et cap. 11, 10, annotavimus. Hic tantum observa *facibus* usitatae Scripturae phrasi attribuit id quod mentis et intelligentiae proprium est, scilicet *meditari aut intelligere*; ut nimirum rationis ac sermonis cognatio ostendatur; atque hic ut bonus sit meditatione opus esse significatur.

CAPUT SEPTIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Job hominis vitam cum militia comparat, et suos dolores exaggerat : Deum deinde juxta Eliphazi consilium deprecatur, ut, quoniam vita brevis est, non permittat ipsum exiguu illo, quod ad mortem reliquum est, tempore ita continenter doloribus urgeri, ut nullus ei respirandi locus aut facultas relinquatur; sed quamprimum aut removeat, aut remittat manum eoque gravem, ne, quod orat et sperat, beneficium mors antevertat.

1. Militia est vita hominis super terram : et sicut dies mercenarii, dies ejus. 2. Sicut servus desiderat umbram, et sicut mercenarius praestolatur finem operis sui : 3. Sic et ego habui menses vacuos, et noctes laboriosas enumeravi mihi. 4. Si dormirem, dicam : Quando consurgam? et rursum expectabo vespem, et replebor doloribus usque ad tenebras. 5. Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris, cutis mea aruit, et contracta est. 6. Dies mei velocius transierunt quam a textente tela succiditur, et consumpti sunt absque ulla spe. 7. Memento quia ventus est vita mea, et non revertetur oculus meus ut videat bona. 8. Nec aspiciet me visus hominis : oculi tui in me, et non subsistam. 9. Sicut consumitur nubes, et pertransit : sic qui descenderit ad inferos, non ascendet. 10. Nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscat eum amplius locus ejus. 11. Quapropter et ego non parcam ori meo, loquar in tribulatione spiritus mei : confabulabor cum amaritudine animae meae. 12. Numquid mare ego sum, aut cetus, quia circumdedisti me carcere? 13. Si dixero : Consolabitur me lectulus meus, et releabor loquens mecum in strato meo : 14. Terrebis me per somnia, et per visiones horrore concuties. 15. Quamobrem elegit spondium anima mea, et mortem ossa mea. 16. Desperavi, nequaquam ultra jam vivam : parce mihi, nihil enim sunt dies mei. 17. Quid est homo, quid magnificus meus? aut quid apponis erga eum cor tuum? 18. Visitas cum diluendo, et subito probas illum : 19. Usquequo non pareis mihi, nec dimittis me ut glutiam salivam meam? 20. Peccavi, quid faciam tibi, o castos hominum? quare posuisti me contrarium tibi, et factus sum mihi metipsum gravis? 21. Cur non tollis peccatum meum, et quare non auferis iniquitatem meam? ecce, nunc in pulvere dormiam : et si mane me quaesieris, non subsistam.

Ver. 1. Vita nostra militia est et tentatio. 1. MILITIA EST VITA HOMINIS SUPER TERRAM : ET SICUT DIES MERCENARIJ DIES EJUS. — Praeclare, modo quidem iudicio, magnus athleta Jobus, totus et ipse sub armis sudans, divinitus illuminatus asseruit, nostram vitam omnem super terram nihil esse aliud nisi castra, bellum, militiam, vel, ut in Graeco est, *παραπορευσις*, tentationem, seu locum tentationis, aut exercitium piraticum, vel locum piratis infestum : itaque nascimur ad laborem, ad luctum, ad tentationem, ad militiam, ut divine tubae canunt; vix lucem vidimus, cum vidimus hostem, et undique frementium copia-

rum hastas in cervicem intentas igneaeque stygii latronis tela vibrantia, quamobrem excelenter Graeciae olim sapientes apud Stobaeum *Serm. 119, γλωσσων*, hoc est *natalem uniuscujusque diem*, appellaverunt *ὡς ἀρχὴν ἄδικων*, *tantquam principium certaminum*, ut sagaciter Themistius animadvertit. « Quid est mundus, inquit S. Ambrosius in *Gen. ad Horont.*, nisi quidam agon plenus certaminum? » Vult mundum circem esse agonalem, palestrem, pulverem olympicum, arenam cruore purpurascentem, ubi certant, ut alio in loco dicit idem S. Pater in *Psalim. XXXVI, πᾶσι;*

Genethlon dicitur.

Mundus hic est agonia plena certaminum.

versu pati, vacuum est et laboriosum. « Mens enim afficitur (inquit S. Gregorius lib. VIII Moral. cap. v), et remunerationis premio non repletur. »

Ver. 4. 4. Si dormiero dicam : Quando consurgam ? et rursum expectabo vesperam, et replebor doloribus usque ad tenebras. — Anxietatem animi corporisque intolerabilem eleganter describit, quippe qui longa dierum et noctium serie captasset requiem, nec invenisset; quod in supremis infortuniis accidere solet. Pro doloribus in Hebræo est דַּוְדָּד נְדוּדִים : quod proprie significat *factationibus*, seu *inquietudinibus*, id est curis, anxietatibus, doloribus, qui me in omnem partem agitant nocte et die, nec ullam quietem capere sinunt. Tropologie hic dicitur nunquam ex futuro pendere, sed tempus quodcumque presens diligenter impendere : hanc enim unam mensuram et annorum perditionem enumerat, nempe spem semper factam ad futura; nihil de presenti fatur, sed totus occupatur in expectatione futuri; et hinc menses et anni et sæcula vacua evolant, quando in spe viventibus proximum quoque tempus elabitur. Cum enim proximum et presens nunquam sum faciant, semper appellant ad futurum, ita D. Thomas hunc locum exponit dicens : « Quomodo haberit menses vacuos ostendit subdicens : Si dormiero dicam; quando consurgam? Rursum expectabo vesperam, sic semper in futuro per desiderium tendens. » Vacuum est et inane sæculum illis, quibus vel presens dies est irrita. Felix ille est, qui singulos dies singulas vitas putat, intra presens suam componit vitam; is nullus temporis indiget; huic ad beate vivendum satis sunt momenta singula. Audi hæc de re Senecam Epist. 103, ita pulchre disserentem : « Qui quotidie sue vite summam manum imposuit non indiget tempore; ex hoc autem indigentia timor nascitur et cupiditas futuri exdendans animum : ille enim ex futuro suspenditur, cui irritum est presens. Ideo, mi Lucili, propra vivere, et singulos dies singulas vitas puta : qui hoc modo se aptabit, cui vita sua quotidie fuit tota, securus est. In spe viventibus proximum quoque tempus elabitur. » Hoc unum itaque curandum, ne nobis irritum sit tempus presens, cui enim presens irritum est, totum futurum non sufficit; at cui cordi est temporis usura, et sic unam diem exegit, quasi solam illi non haberet, hic non eget tempore, hic vel una hora plenus dierum efficitur. S. Gregorius lib. VIII Moral. cap. vi, hunc Jobi locum de somno tribulationis exponit hoc modo, g. d. Si dormiero (id est si somno tribulationis premar) dicam : Quando resurgam? id est angor animo, et summis precibus a Deo flagito a malis eripi : cæterum a tribulatione eratus, statim video me ad mala prolabi, et in deterius vergere. Et rursum expectabo vesperam, id est, cum videam adversa me in virtute solidare, et prospera e diverso me in

Nunquam ex futuro pendere, sed præsentis temporis semper bene collocare oportet.

Jani somnum tribulationis expectant.

vitia impellere, iterum a Deo exproco, ut me malis premat, et ærumnis exerceat : quia in peccati somno lumen justitiæ quaritur; et cum virtutum prospera mentem elevat adjunctrix adversitas desideratur : » sic ille. Ubi expendit cum eodem S. Gregorio illud verbum *expectabo* : non ait *timebo vesperam*, sed *expectabo* : ea enim *timeamus* quæ mala sunt; ea vero *expectabo* quæ nobis grata sunt. Ut ergo ostendat tribulationes et ærumnas, quas, justus patitur, gratas illi fore non dixit, *formidabo*, aut *trepidabo*, sed *expectabo*, scilicet tanquam rem gratissimam. Gregorii verba sunt ista : « Unde nequaquam *formidabo vesperam* dicitur, sed *expectabo* : expectamus enim prospera, formidamus adversa. Vir igitur sanctus vesperam expectat, quia cum eum exerceri hic in tribulatione necesse sit, ipsa ei fit adversitas prospera : » itaque ne novum nec inauditum videri debet, si dicamus justorum esse ex adversitate nil adversi pati. O felices anime bono in lumine justitiæ positæ! quæ tantum abest ut irrupentis adversarii impetum formidare debeant, ut potius magna cum voluptate præstolentur ea alacritate, qua egregii bellatores decora adoremur expetunt ac triumphorum.

Justitia adversa læva prospera.

Contemplatio cum actione conjungenda.

Mystice contemplatio somnus est, ex quo anima desiderat surgere, quando statuit ad actionem ex Dei voluntate revocata sancte et diligenter operari; sed in actione posita rursum expectat vesperam, quia ad somnum contemplationis anhelat : in eo profecto ad virtutem omnem roboratur, ad felicitatem cœlestibus donis decoratur, et ad unionem Deo similis redditur. Atque in hunc fere sensum S. Bernardus præsentem Jobi locum exponit serm. 57 in Cant. agens de negotio vitæ activæ et otio contemplativæ : « Inter has, inquit, vicissitudines mens fluctuat, metuens, ne forte alteri eorum plus justo inhæreat; et fortasse hoc S. Jobi patiebatur cum dicebat : Si dormiero dicam. Quando consurgam? et rursum expectabo vesperam? Et quietus neglecti operis, et occupatus perturbatæ quietis me arguo. Vides virum sanctum inter fructum operis et somnum contemplationis graviter æstare; et in bonis licet semper versentem, semper tamen quasi de malis penitentiam agere. »

Ver. 5.

3. INODA EST CARO MEA PUTREDINE ET SORDIBUS PELVERIS : CUTIS MEA ARUIT, ET CONTRACTA EST. — Adeo, inquit, extabui, ut corpori meo obducta fuerit crusta quedam purulenta, et pulvere adherente sordida : absumptus est vitalis humor; unde cutis arida in rugas sese contraxit : quod autem *putredine* dicit in Hebræo est דַּמְרַ רִמְמָה, quod *vermes* etiam significat, et ita veritè Vulgatus infr. xvii, 14, et xv, 6. Sordes autem *pulveris* vocat ramenta scabiæ, sive furfuræ, vel porriginem, ut Celsus dicit, que corpore cum se scalperet decidebat, quod Septuaginta expresserunt *verientes*, εὐριστεν δὲ μεν τὸ σάρκα ἐν σκαπίδι σκαλίονα; τίκα δὲ βύλακακας γὰρ ἀπὸ ἰγῆρος ἕως, et conspergitur

Petrodo corporis Jobi quartu.

corpus meum putredine vermium : liquefacto autem glebas terræ a sanie radens. Vermes ergo putredini permixtos, et copiam tibi fluentis terramque perfundentes Jobus oculis piis exhibet, quo pateat in eam ærumnam virum justum devenisse, ut optabilior ei fuerit iterum quam vita, qua nihil videbatur esse posse infelicius. Quanta porro putredine, scabiæ ac vermium caro ejus induta fuerit explicuimus *supr.* ii, 7, ubi morbos et ulcera recensuimus, quibus S. Patres et interpretes a vertice capitis usque ad plantam pedis Jobi corpus opterum fuisse commemorant, quod eleganter Vulgatus interpres hoc loco *induendi* verbo expressit, et quasi ob oculos ponit miserandum Jobi spectaculum in sterquilinio sedentis, et testa sanie mandantis : nam *induendi* proprie dici solet in re quavis, cujus aspectus vel dedecoratur, vel ornatur, ut cum dicimus, *indui decore magnificentia, fortitudine*, etc., quia his ornatur; et e diverso, *indui ignominia, confusione, maledictione, opprobrio*, etc., quia illis dehonestatur. Exempla passim in Scripturis sunt obvia, præsertim *Psalm.* xcii, 4 : « Dominus regnavit, decorem induit est : indutus est Dominus fortitudinem; » item *Psalm.* cii, 1 : « Confessionem et decorem induisti : » que laudi dantur, sicut e contra vituperio, cum dicitur *Psalm.* xxxiv, 26 : « Induatur confusio et reverentia; » item *Psalm.* cviii, 18 : « Induit maledictionem sicut vestimentum; » quo sensu etiam ipsimet latinitatis auctores eodem verbo uti sunt, ut Cicero in *Ver.* : « Sua confessione induatur et juguletur necesse est; » item : « In idipsum se induit quod timebat. » Cesar quoque lib. vii *Bel. Gall.* : « Se ipsi, inquit, acutissimis vallis inducunt, et alibi : « Se stimulus inopinantes inducunt. »

Indui quid proprio significet.

Petrodo est peccatum, præsertim carnalis.

Tropologie S. Gregorius lib. VIII Moral. cap. vi, per *putredinem* hoc loco intelligit peccatum, præsertim carnis, quo dum anima induitur illico computrescit et tabescit, quin imo et corpus, quo perpetratur, non raro infamem illam tabem contrahit, quam vulgo *luem venerem* appellamus, malum prorsus putidum, et fetore ac sordibus suis plane abominandum, dignum tali crimine supplicium : ipsa S. Gregorii verba sic habent : « Soliditatem ingenitum voluntarie homo deseruit, et sese in corruptionis voraginem misit; unde nunc per immunda opera labitur, vel per cogitationes illicitas fœdatur : ut enim ita dixerim, culpa sua penaliter subdita ipsa jam natura nostra facta est extra naturam; et remissa usque ad perversa opera ducitur; restricta autem perversorum operum importuna cogitatione fœscatur. Per explosionem ergo actionis illicitæ eamdem putredo afficit; per levitatem vero cogitationis improbe quasi ante oculos pulvis surgit. Consentiendo vitii putredine atermur; vitiorum vero imagines in corde tolerando sordibus pulveris fœdamur. Alii ergo : *Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris*,

ac si aperte diceret : Carnalem vitam, quam patior, aut tæbe lubricæ operationis pollicuit, aut ex vitiorum memoria caligo miseræ cogitationis premitur : » sic ille. Eadem quoque vel cæterorum Patrum de hoc peccato sententia; unde S. Gregorius Nyssenus orat. 5 *De Orat. Dom.* vocal illud *σῶμα, program*, turpitudinem, insignem deformitatem; atque summum esse maiorum, atque omni supplicio luendum : Aponius lib. iii in *Cant.* illud idem monet, omni lepra fœdiorum notam animis inurere. Nostri vero Ordinis fundator ac patriarcha S. Ignatius, vir plurimis Dei donis et lumine ornatus, cum de istiusmodi corde hominis cogitaret, labe vitiorum et scelerum infecti, sibi aiebat videri persimile ulceri magno, unde sanies et purulente quedam sordes copiose fluere, que fœda et horribili contagione celo et terre nauseam ingenerarent. Nihil sane est abominandum magis beatis angelis, qui oculis præditis sunt, quibus hunc turpitudinum omnium fontem videant; hinc quævis anima, quamlibet pretiosis sit vestita Dei donis ac virtutibus, et gratiæ torque venusta, simul atque se in crimen et gravius aliquod flagitium induit, tametsi corpus purpura, gemmis et auro collocateat, in temporis puelo spoliatur, et nuda pudit ignominiam suam, quam beate mentes et fugiunt, et incredibili animi sensu miserantur. Felicissimi nimirum illi spiritus clare anime statum intuentur, nos, quibus corneum specular est, non videmus; alioquin futurum esset, ut nequitiæ pollutos et maculosos remis atque velis fugeremus, adeo horrefacta est species anime peccatrici. Obtinuit hoc a Deo Catharina Senensis virgo sanctissima, ut intimum hominum statum cognosceret : quod illa in bonum vertebat, ad eos miserandos atque juvandos, quos peccati labes inquinaverat : quare si forte in aliquem incidisset erimine fœdum et contaminatum, ex illius abominandi spectri contactu cum horrore concipiebat, et fetore tam intolerando cruciabatur, ut animam prope ageret.

Animi peccatricis ignis tan tor et turbidus.

6. DIES NEI VELOCITUS TRANSIERUNT QUAM A TEXENTE TELA SUCCIDITUR, ET CONSUMPTI SUNT ABSQUE ULLA SPE.

— Hinc similis est ista Ezechieh sententia in cantico ejus *Isai.* xxxviii, 12 : « Precisa est velut a textente vita mea; dum adhuc ordire succidit me : » comparat vitam humanam telæ instabili, quæ pro voluntate textoris pertexitur, aut succiditur. Vite nostræ textor est Deus, in cujus manu ac potestate est vita et mors : cum placet illi fili fecat, telam scindit, nec protrahit amplius quam ipse disponat. Quidam statim post ortum rapiuntur, « de utero translati ad tumulum, » *Job.* x, 19; quidam in pueritia, quidam in adolescentia, quidam in juventute, quidam in virili ætate, quidam in senectute : et unicoque periodo vite certam statuit Dominus, ad quam pertinget, et non procedet ulterius : scriptum est enim *Job.* xiv, 5 : « Breves dies hominis sunt,

Ver. 6. Humana vita tela similis qua a textente succiditur.

numer mensium ejus apud te est : constituiti terminis ejus, qui preteriti non poterunt. » Unde antiqui philosophi paganorum, ut S. Augustinus lib. XX *Contr. Faust.* cap. IX notavit, ad designandam incertitudinem et volubilitatem humane vite, tres Parcas seu tria Fata constituebant, in eoru et fuso digitisque filum ex lana torquentes, propter tria tempora; preteritum, quod in fuso jam emensum atque involutum est; presens, quod inter digitos nentis trajicitur; futurum in lana, quae colu implicata est: quod adhuc per digitos nentis sursum versus, tanquam per presens ad preteritum trajiciendum est. itaque velox hujus vite gyros est, et cito finitur, adeo ut nentis fuso comparari possit, quod celerissime gyrum suum perficit dum circumagitur. Quod Hebraeus clarius exponit ita reddens, וְיָמֵי לַיְלָה כִּי קָרָא לָהֶן *Iana callu mihi arg.* quod vertit Montanus, *dies mei velociors fuerunt involutoria, seu fuso filantis aut involvantis.* Quia nimirum vita etiam in modum fusi volvitur, et citissime suos circuitus absolvit; uti breviter, sed vere de hac brevitate Phocylides, cum ait, ὁ βίος ὅμοιος, *vita rota* : et B. Joannes Chrysostomus Orat. 6 *Contr. Jud. Perzib.*

Vita non tra non tra fuso comparata.

Vita presens coletis volvitur, quo magis stare videtur.

Nota si verba, sic enim habet *Sentent.* : « Rota est incerto fixa, brevis hanc et multiplex vita sursum movetur, et deorsum trahitur : neque enim stabilis est, quantumvis ita videatur, fugiens tenetur, et manens effugit : » sic ille. Decipitur itaque qui vitam hanc indesinenter volvi non percipit.

Coctio Elcgantur hunc Jobi locum expendit S. Gregorius lib. VIII *Moral.* cap. XI : « Congrua, inquit, similitudine tempus tele comparatur, quia sicut tele filis, sic vita mortalit diebus singulis proficit; sed quo ad augmentum proficit, eo ad incisionem tendit : cum enim tempora percepta pretereant, ventura breviantur, tela enim ductus lignis inaequior ut textatur; sed quo inferius texta involvitur, eo superius textenda duplicatur; et unde se ad augmentum multiplicat, inde fit minus quod restat. Sic nimirum vite nostre tempora et transacta quae inferius involvimus, et ventura a superiori duplicamus, quia quo plus fiunt preterita, minus esse incipiunt futura : » hactenus S. Gregorius. Hujus tele tegmen est humana mortalitas, juxta illud *Gen.* m, 19 : « Pulvis es, et in pulverem reverteris : » subtegmen au-

tem est humanarum rerum vicissitudo et vanitas. Moraliter locus hic mortales omnes admonet, ne aetas araneorum, id est res frivolae, texere audeant, et in incerto vite habeant confidentiam, multa et varia in posterum disponentes et mente tractantes, cum tamen ignorent quid futura pariat dies.

Et CONSUMPTI SUNT ABSQUE ULLA SPE; — Septuaginta reddunt, ἀπόλωτα ἔτι ἐν νεότητι, *perit eutem in vana spe* : consumpti ponuntur dies absque ulla spe, et simul ipse perisse in spe vana; si in spe vana perit, quomodo dies ejus perire absque ulla spe? An potest quis perire in spe, et in spe simul non perire? Crediderim tibi a Jobo duorum hominum vitas representari, et simul mortis; alteram quidem qua moritur electus, alteram vero qua reprobus perit : ille ad finem et consummationem dierum pervenit ita satur, ut nullam spem nec cupiditatem nutrit temporalium; hic in ipso mortis limine et vanissimas honorum temporalium spes alit, et pro illis suspirat et angustiat, illorum suspirans etiam tunc rabidissimam famem : pulchre enim ait D. Gregorius lib. VIII *Moral.* cap. vii : « Electi quia praesentis vite momenta decurrere sub festinatione conspiciunt, nequaquam in hoc tante mobilitatis itinere cordis intentione figuntur; unde subditur : *Et consumpti sunt absque ulla spe.* Reproborum mens erga dies vite praesentis tanto amore constringitur, ut sic semper hie appetant vivere; quatenus, si valeant, vivendi cursum desiderant nunquam finire; unde fit, ut saepe jam corpus molestia qualiat, et vicina mors virtutem vitalis spiritus incidat; nec tamen curare que mundi sunt desinant. » In mortis sunt falce, et misere affliguntur fame et siti rerum mundialium quibus avidissime inhiant, etiam dum agunt animam : quamobrem merito de illis dicit potest, quod in spe vana pereant.

7. MEMENTO QUIA VENTUS EST VITA MEA; ET NON REVERTETUR OCELLUS MEUS UT VIDEAT BONA. — Vitam nostram vento similem esse dicit, quod auctores diversimode exponunt; ac Graeci quidem pro respiratione et spiritu, quem ducimus respirantes, ventum hunc accipiunt : sic enim veterunt Septuaginta, ἔτι τρεπίπνετο πνεύμα τοῦ θεοῦ, *quia spiritus est vita mea*; unde cum Deus primum hominem creavit, « inspiravit in faciem ejus spiraculum vite, et factus est homo in animam viventem, » *Gen.* ii, 7. Ait ergo S. Job : Obscuro, Domine, ne permittas sic me laboribus vexari, et mortem accelerari; memento vitam meam satis ex et miseram ac fragilem esse, utpote que ex oris et narum flatu dependeat. Alii vero comparationem cum vento intelligunt, cujus motus velocissimus est, et fuga et lapsus irrevocabilis, sicut scriptum est *Psalm.* LXXVII, 39 : « Recordatus est quia caro stultus, spiritus vadens, et non rediens : » ventus enim nunquam repeti originem suam unde erupit, et sic evanescere solet : talis est vita nostra, velut ven-

Noa in morte vita consumpta.

Electi moriantur, sicut reprobi perire in spe vana reerunt transitoriam.

Vita non tra per se det a respiratione.

Vento comparatur.

tus quidam velocius currens, nunquam reversurus. Notum est in vento tam apud profanos quam apud sacros scriptores velocitatem indicari. De profanis est illud Horatii lib. II *Carm.* od. 46 :

Ocyor ventis, et agente nimbis Ocyor Lix.

Virgilius quoque ait lib. V *Aeneid.* :

Emicat et ventis, et fulminis ocyor ale.

Apud sacros etiam auctores saepe comparatio e ventis sumitur ad explicandam celeritatem, et ideo ventis attribuntur pennae, et Deus in illis insidere dicitur, quia omnia cursu quam celerimo lustrat, juxta illud *Psalm.* ciii, 3 : « Qui ponis nubem ascensum tuum : qui ambulat super pennas ventorum; » ubi S. Augustinus ait insinuat Deum per verbum ejus ubique praesentem, velocitate motus nihil deserere; et hanc comparationem adhibuisse, quia tu non noveras aliquid vento velocius : ut per pennas ventorum intelligas velocitatem ventorum, et verbum Dei intelligas velocius omnibus ventis. Eandem ob causam tradit S. Dionysius *Celest. Hier.* cap. xy, angelos in Scripturis ventos appellari, cum ait : ὡς δὲ ἀέματα κινεῖται; ὁμοιωθεὶς τὸν θεὸν κινεῖται ἐπιπέταται, *ut sicut aera movetur, sic deus movetur, quod autem venti nominantur, hoc eorum in agendo celeritatem indicat, ad omnia ferme alique mora penetrantem.*

Vento idem non revertitur.

Reges et principes per me dum veni cum suis transierunt.

eorum cum sonitu, in morte videlicet : cum primum enim vitam cum morte commutat cessat omnis ille sonitus et strepitus vanitatis eorum. Preterea etiam aliam ob causam horum hominum vita ventus merito appellari potest : etenim quem admodum ventus inconstans est flando, ita illi inconstantes sunt vivendo. Ventus modo ex septentrionali fiat polo, paulo post ex oriente, postea ex polo australi, nullibi figitur : sic hominum istiusmodi vita modo in virtute versatur, paulo post ad vitia transit; hodie criminosa confessione elouat, cras instar cauum resorbent vomitum, neque in virilem faciunt mansionem, nec mansionem stabilem facit apud ipsos Deus.

NON REVERTETUR OCELLUS MEUS UT VIDEAT BONA. — Quod ita S. Gregorius exponit lib. VIII *Moral.* cap. xii, *ad videnda bona extincti oculus non revertitur; quia ad exhibenda recta opera exata carne anima non recurrit, et confirmat sententiam hanc ex illo, quod de epulone divite narrat S. Lucas, et ait : « Hinc est quod divites, quem inferni flamma cruciabat, quia semetipsum reparare operando non posse agnoverat, nequaquam jam sibi, sed relicti in mundo fratribus prodesse sagabatur dicens *Luc.* xvi, 27 : Rogo te, pater Abraham, ut mittas eum in domum patris mei : habeo enim quinque fratres : ut testetur illis, ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum : solet namque mortuum animus spes vel falsa revertere; sed ut penam suam reprobi gravius sentiant, spem de venia amittunt; unde flammis ultricibus traditus non sibi, ut diximus, sed opibulari fratribus concupivit, quia nunquam se ignium carere tormentis adjuncto desperationis supplicio agnovit : » ita S. Gregorius. Subdit tandem Job :*

8. NEC ASPICIET ME VISUS HOMINIS : OCELLI TUI IN Vers. 9. ME, ET NON SUBSISTAN. — id est, si semel e vita migravero, nemo me amplius aspiciet, ut ex me sublevato tuam discat bonitatem; jam autem tanta est mea calamitas, ut diutius in vita permanere non possim : quin et vix me respicias ad sublevandum, cum animam ellavero, quare maturandum, si mihi auxiliari volueris. Vel potest etiam sic accipi, q. d. Iram tuam, que oculis declarat, arripis perferre non potero : quare si me severius aspexeris, statim emoriar. Quis porro sit visus iste, cujus carentiam potissimum deplorat S. Job, audit S. Gregorius lib. VIII *Moral.* cap. xiii : « Visus hominis, inquit, est misericordia redemptoris, que insensibilitatis nostrae duritiam cum respicit emollit; unde in Evangelio dicitur *Matth.* xxvi, 72 : Respect Domini Petrum, et recordatus est Petrus verbi, quod dixerat Jesus; et egressus foras flexit amare; exultam vero carne animam nequaquam jam visus hominis aspiciit, quia post mortem non liberat, quem ante mortem gratia ad veniam non reformat. » Expavenda enim gratia ad veniam in salutis negotio est illi, cujus vita in oculi ocellu potest finire; et talis est humana conditio, quod luculentius exprimitur in

Mandatum hominum vita ventus est ob inconstantiam.

Animam defuncti non revertitur ad faciendaa bona opera.

Visus hominis est misericordia redemptoris.

Semina vite incertum ad humanam conditio, quod luculentius exprimitur in

